

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 295/2024-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených JUDr. Ema Zacharová, advokát s.r.o., Forgáčova bašta 5676/7, Nové Zámky, proti postupu Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 16Cb/30/1999 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 16Cb/30/1999 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Krajskému súdu v Nitre **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 16Cb/30/1999 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume každému po **8 000 eur**, ktoré **je** Krajský súd v Nitre **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Krajský súd v Nitre **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 713,50 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 28. mája 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16Cb/30/1999. Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Zároveň žiadajú o priznanie finančného zadost'učinenia v sume po 16 000 eur pre každého a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že pôvodný žalobca Slovenská sporiteľňa, a. s., sa návrhom doručeným krajskému súdu 8. februára 1999 domáhal zaplata sumy 2 426 052,70 Sk s príslušenstvom proti celkovo siedmim žalovaným, pričom sťažovatelia vystupujú v pôvodnom postavení žalovaných v 5., 6. a 7. rade. Krajský súd uznesením č. k. 16Cb/30/1999-173 z 31. januára 2008 pripustil zámenu účastníkov konania tak, aby v konaní vystupoval na strane žalobcu Credit Clearing center a. s.

3. Krajský súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 16Cb/30/1999-349 zo 17. februára 2014, ktorý bol zrušený uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Obo/49/2014 z 23. marca 2016. Následne krajský súd uznesením č. k. 16Cb/30/1999-481 z 30. októbra 2019 konanie zastavil. Uznesenie o zastavení konania bolo zrušené uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2Obo/11/2020 z 26. novembra 2020.

4. Uznesením krajského súdu z 22. augusta 2023 krajský súd nepripustil zmenu na strane žalobcu. V napadnutom konaní tak nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté. Z vyjadrenia predsedu krajského súdu vyplýva, že žalobca podaním z 21. septembra 2023 žiadal, aby súd opätovne rozhodol o zmene na strane žalobcu, o čom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 16Cb/30/1999-687 z 9. júla 2024.

5. Uznesením č. k. IV. ÚS 295/2024-25 z 11. júna 2024 ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdenom porušení základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní. Sťažovatelia poukázali na celkovú dĺžku napadnutého konania, zrekapitulovali jeho doterajší priebeh a uviedli, že už dvakrát podali predsedovi súdu sťažnosť na prietahy, ktoré boli vyhodnotené ako dôvodné. Sťažovatelia považujú postup krajského súdu za nesúladný s obsahom označených práv. Krajský súd bol v konaní opakovane nečinný, jeho postup

je nehospodárny a v konaní sú priet'ahy. Je preto nepochybné, že ak od podania žaloby 8. februára 1999 dosiaľ nie je konanie právoplatne skončené, ide o extrémnu dĺžku konania, ktorú ani nie je potrebné osobitne vyhodnocovať, keďže uplynulo už viac ako 25 rokov od začatia konania.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Predseda krajského súdu zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania a uznal, že trvá neprimerane dlho, avšak podľa jeho názoru bola celková dĺžka ovplyvnená aj objektívnymi okolnosťami a úkonmi účastníkov, ktoré oddialili rozhodnutie vo veci. Predseda krajského súdu poukázal na viaceré žiadosti o odročenie pojednávania právnej zástupkyne sťažovateľov, zmeny termínov pojednávania zo zdravotných dôvodov účastníkov konania či práceneschopnosť zákonného sudcu, ako aj zmeny termínov pojednávania z dôvodu čerpania dovolenky. Uvedené okolnosti sa nezanedbateľnou mierou podieľali na celkovej dĺžke konania. Predseda krajského súdu taktiež poukázal na sťažnosti na priet'ahy, ktoré boli vyhodnotené ako dôvodné, a s tým súvisiace opatrenia, ktoré boli prijaté.

III.2. Replika sťažovateľov:

8. Vzhľadom na obsah vyjadrenia krajského súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľov na zaujatie stanoviska k danému vyjadreniu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti krajského súdu v napadnutom konaní.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty

dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

12. Obsah práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť v spore taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

13. Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

14. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom konania pred krajským súdom je rozhodovanie o zaplatení peňažného nároku zo zmluvy o úvere uzatvorenej medzi pôvodným žalobcom a žalovanými. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. Ústavný súd však pripúšťa určitú mieru skutkovej zložitosti, ktorá je daná väčším počtom žalovaných (7 žalovaných), ktorých okruh sa v priebehu konania modifikoval. Ani táto skutočnosť však nie je spôsobilá ospravedlniť extrémnu dĺžku napadnutého konania, ktoré nie je ani po takmer 24 a pol roku od podania žaloby právoplatne skončené.

15. Pri hodnotení správania sťažovateľov ústavný súd konštatuje, že aj keď právna zástupkyňa sťažovateľov v priebehu celého trvania napadnutého konania viackrát žiadala o jeho odročenie, vzhľadom na jeho celkovú dĺžku nemožno konštatovať, že by táto skutočnosť mala zásadný vplyv na jeho extrémne dlhé trvanie.

16. V súvislosti s posudzovaním postupu krajského súdu v napadnutom konaní ústavný súd už na úvod konštatuje, že samotnú skutočnosť, že napadnuté konanie nie je právoplatne skončené ani po viac ako 24 rokov od podania žaloby, nemožno z ústavnoprávneho hľadiska tolerovať a ospravedlniť. Predmetná dĺžka napadnutého konania niekoľkonásobne prevyšuje obvyklú a ústavne akceptovateľnú dĺžku konania v obdobných právnych veciach. Ústavný súd zároveň konštatuje, že predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení neuviedol relevantné argumenty, ktoré by boli objektívne spôsobilé ospravedlniť argumenty sťažovateľov uvedené v ústavnej sťažnosti, ktoré sa týkajú opakovaných období nečinnosti a nesústreďeného postupu krajského súdu.

17. Krajský súd počas celkového trvania napadnutého konania uskutočnil 13 pojednávanií (21. 10. 2003, 15. 6. 2004, 19. 4. 2005, 2. 10. 2006, 30. 11. 2009, 28. 6. 2010, 27. 6. 2011, 10. 10. 2011, 28. 10. 2013, 27. 1. 2014, 17. 2. 2014, 31. 7. 2023, 25. 9. 2023) a vydal dosiaľ jeden meritórny rozsudok (17. 2. 2014), ktorý však bol zrušený najvyšším súdom. Z procesných rozhodnutí, ktoré krajský súd vydal, ústavný súd považuje za významné spomenúť uznesenie o zastavení konania z 30. októbra 2019, ktoré však najvyšší súd zrušil (uznesením z 26. novembra 2020, pozn.). Nedostatky v procesnom postupe krajského súdu, rovnako ako aj existencia zrušujúcich rozhodnutí odvolacieho súdu sú odzrkadlením neefektívnej činnosti krajského súdu.

18. Posledným procesným úkonom bolo vydanie uznesenia o pripustení zmeny na strane žalobcu z 9. júla 2024. Je však zrejmé, že predmetné uznesenie bolo vydané až po prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie a predchádzala mu viac ako 9-mesačná nečinnosť krajského súdu.

19. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania, ktorú ústavný súd považuje za extrémnu, obdobia nečinnosti a nesústredeného postupu, ako aj vzhľadom na existenciu a obsah zrušujúcich uznesení najvyššieho súdu ústavný súd bez potreby detailného vyhodnocovania priebehu napadnutého konania dospel k záveru, že postupom krajského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

20. Vzhľadom na to, že konanie ešte stále nie je právoplatne skončené, ústavný súd zároveň prikázal krajskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

21. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd priznal sťažovateľom finančné zadosťučinenie vo výške každému po 8 000 eur, ktoré im je krajský súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). V prevyšujúcej časti požadovaného nároku na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd návrhu nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

22. Ústavný súd podľa § 73 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uložil krajskému súdu povinnosť nahradiť sťažovateľom trovy konania. Sťažovatelia si vyčíslili trovy konania za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia,

písomné podanie ústavnej sťažnosti) v celkovej výške 1 713,50 eur. Ústavný súd preskúmal vyúčtovanie podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Aktuálna výška tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby pri zastupovaní pred ústavným súdom je 1/4 výpočtového základu (§ 11 ods. 3 vyhlášky), čo pri troch sťažovateľoch predstavuje sumu 1 746,46 eur vrátane dane z pridanej hodnoty. Keďže uplatnený nárok na náhradu trov neprekračuje tarifnú odmenu, priznal ústavný súd sťažovateľom náhradu podľa ich vyúčtovania. Celková výška trov podľa vyúčtovania je v sume 1 713,50 eur, ktorú je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júla 2024

Libor Duľa
predseda senátu